

Patryk Chmielarz

Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej

Analiza wzajemnej opinii oraz relacji Polski, Ukrainy, Białorusi oraz Niemiec w kontekście agresji Rosji w Ukrainie

Wprowadzenie

Możliwa jest interpretacja stosunków międzynarodowych na przynajmniej trzy sposoby²⁸, przy czym w niniejszym artykule skoncentrowano się na wymiarze, który wytyczają relacje między uczestnikami życia międzynarodowego. Dokonanie analizy wzajemnych opinii oraz relacji polsko-niemieckich, polsko-białoruskich oraz polsko-ukraińskich umożliwia wyciągnięcie wniosków świadczących o przyczynach pogorszenia lub polepszenia relacji, co implikuje możliwość wprowadzenia korzystnych zmian w przyszłości w aspekcie polityki międzynarodowej. Celem niniejszego artykułu było zwrócenie uwagi na mechanizmy prowadzące do powstania opinii o danym narodzie, do zmiany poglądów o danym narodzie oraz do utrwalania się pewnych stereotypów w społeczeństwie w celu umożliwienia wprowadzenia odpowiedniej strategii wpływającej na polepszenie opinii ludzi o danym narodzie. W artykule użyto metody historycznej w celu przeprowadzenia eksplikacji dotyczącej stosunków Polaków do Niemców, Białorusinów oraz Ukraińców. Dodatkowo zastosowano metodę analizy danych statystycznych w celu przeprowadzenia dokładnego badania ciągów przyczynowo-skutkowych prowadzących do utrwalenia w społeczeństwie danych opinii. Hipotezą niniejszego artykułu jest stwierdzenie, że wzajemna opinia oraz relacje przedstawicieli danych narodów konstruują się poprzez mechanizmy rozłożone w czasie i podlegające działaniu wielu czynników oraz wydarzeń. W 2023 roku jesteśmy świadkami szczególnie dynamicznych zmian w opinii społecznej dotyczącej przedstawicieli państw zaangażowanych pośrednio oraz bezpośrednio w wojnę w Ukrainie, czego skutki zostaną przeanalizowane w niniejszym artykule.

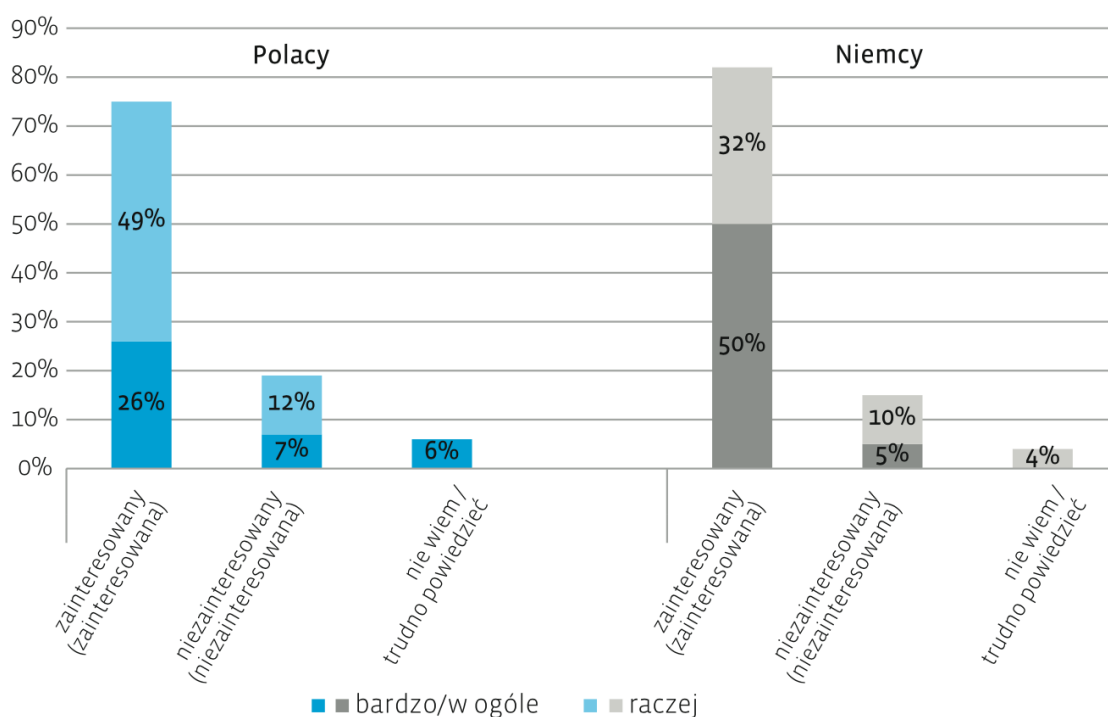
²⁸ K. Kącka, *Stosunki międzynarodowe wokół zagadnień teoretycznych*, Toruń 2014.

Wzajemne opinie polsko-niemieckie oraz możliwość ich zmiany w czasie

Kaukaz Wzajemne stosunki polsko-niemieckie są przedmiotem rozważań badaczy od wielu lat. Aktualnie współpraca tych państw z uwagi na członkostwo w Unii Europejskiej jest bardzo rozwinięta, a więc co za tym idzie powinniśmy obserwować wzrost pozytywnego wydzwiku opinii społecznej w kontekście pozytywnego postrzegania przeciwnej nacji. Jednakże biorąc pod uwagę istnienie negatywnego obrazu Niemiec związanego z obciążeniem historycznym w oczach Polaków oraz niedostatecznej wiedzy obywateli Niemiec o Polsce rozważania te nie są tak przewidywalne. Aktualnie można teoretyzować o istnieniu istotnego wpływu sytuacji agresji rosyjskiej w Ukrainie na stosunki polsko-niemieckie. Wojna przyczyniła się do zwiększenia częstotliwości spotkań pomiędzy przedstawicielami tych państw oraz zacieśniła współpracę pomiędzy organizacjami społecznymi obierającymi za cel pomoc ofiarom wojny oraz uchodźcom. Wysokie zaangażowanie Polaków pomoc Ukraincom może mieć w tym aspekcie dwojakie implikacje. Z jednej strony może to przyczynić się do polepszenia opinii Niemców o Polsce oraz Polakach, ale jednocześnie może to także skutkować pogorszeniem opinii Polaków o Niemcach z uwagi na możliwość oceny ich wsparcia względem Ukrainy jako niedostatecznego. Sytuacja w Ukrainie jest stale dynamiczna, a więc kompletne skutki jej występowania w aspekcie stosunków polsko-niemieckich nie są jeszcze sprawą przesądzoną, mogą ulegać wahaniom oraz mają charakter pogładowy jak i spekulatywny w stosunku do przyszłości, możliwa jest ocena jedynie danych już istniejących na które wpłynął początek konfliktu jak i rozpoczęcie kształtowania się wymiaru działań polskich w kontekście pomocy na Ukrainie.

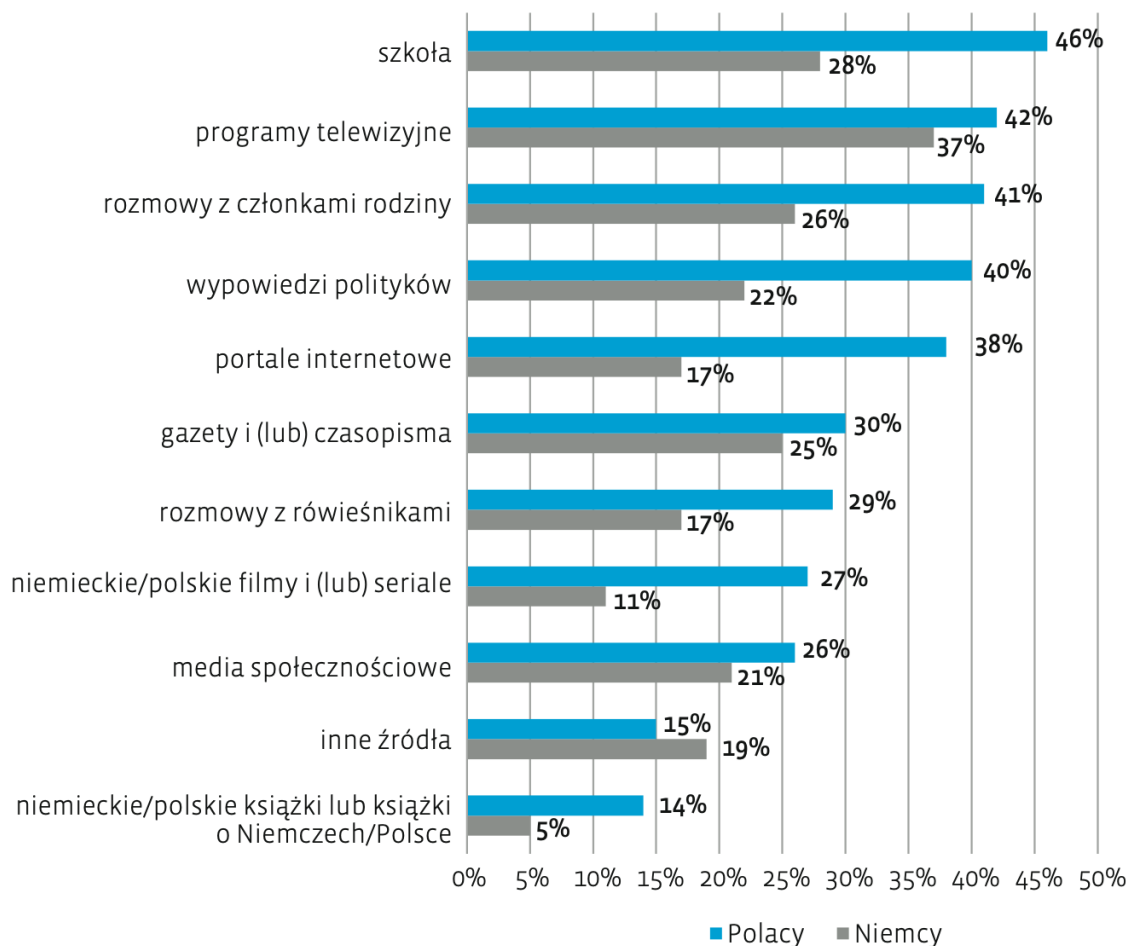
Wykres 1. Odpowiedź Polaków oraz Niemców w 2022 roku na pytanie: „Jak ocenia Pan (Pani) swoje zainteresowanie polityką europejską i międzynarodową?”

Źródło: <https://www.barometr-polska-niemcy.pl/pl/publikacje/polacy-i-niemcy-jak-dalecy-jak-bliscy-barometr-polska-niemcy-2022>

Jak wynika z powyższego wykresu większość mieszkańców Polski oraz Niemiec jest zainteresowana polityką europejską oraz międzynarodową. W przypadku Polaków jest to 75% osób ankietowanych, a w przypadku Niemiec 82% ankietowanych. Teoretycznie wysoki stopień zainteresowania polityką międzynarodową mógłby przyczynić się do zwiększenia wpływu poczynań poszczególnych państw w kontekście pomocy Ukrainie na wzajemne opinie o przedstawicielach poszczególnych państw. Jednakże koniecznym jest zaznaczenie, że wybranie przez ankietowanych odpowiedzi świadczącej o ich zainteresowania stosunkami międzynarodowymi, nie oznacza jednocześnie znajomości poczynań wszystkich z państw oraz skoncentrowania swojej uwagi na działaniach Polski lub Niemiec. Dodatkowo należy wziąć także pod uwagę szereg zmiennych takich jak np. poglądy polityczne ankietowanych, ich wykształcenie, wiek oraz sposób pozyskiwania informacji o polityce międzynarodowej.

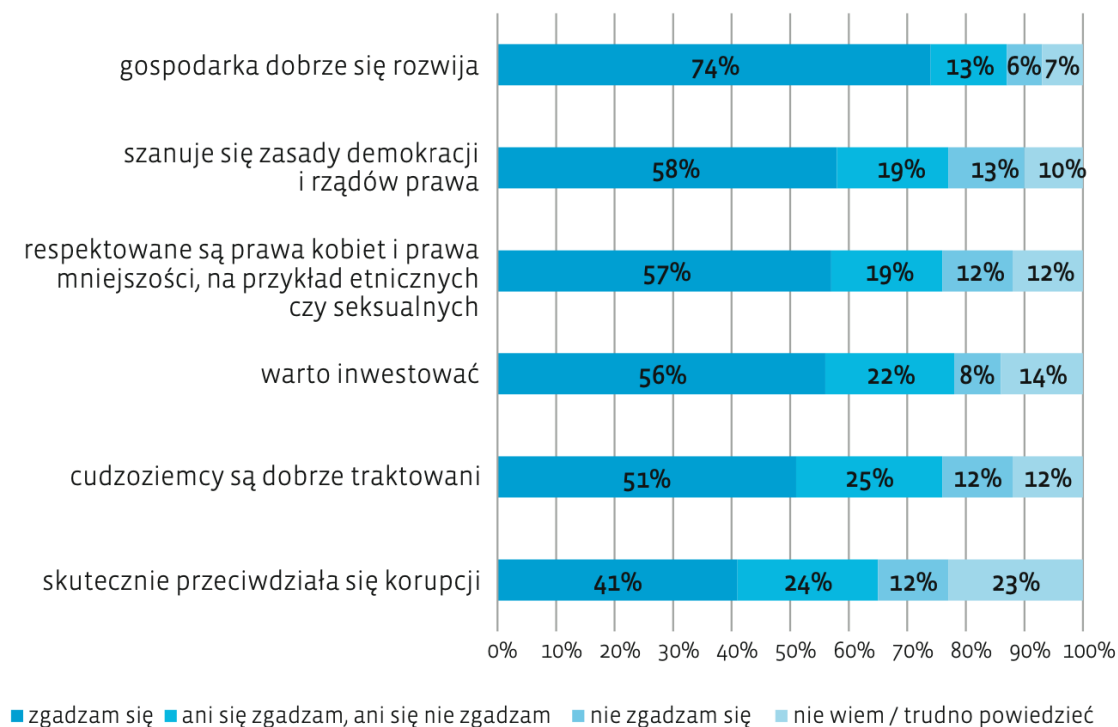
Wykres 2. Odpowiedź Polaków oraz Niemców w 2022 roku na pytanie: „Z jakich źródeł pochodzi Pana (Pani) wiedza o Niemczech/Polsce, niemieckiej/pol- skiej historii i kulturze?” (Respondenci mogli zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi)

Źródło: <https://www.barometr-polska-niemcy.pl/pl/publikacje/polacy-i-niemcy-jak-dalecy-jak-bliscy-barometr-polska-niemcy-2022>

Koniecznym do przeanalizowania faktem jest źródło pozyskiwania wiedzy o Polsce przez Niemców oraz przeciwnie. Prawie połowa Polaków czerpie informacje o Niemczech ze szkoły, co świadczy o wysokim stopniu rzetelności pozyskiwanych faktów, co zmniejsza możliwość zaburzenia realnego obrazu o państwie i jego obywatelach. W przypadku Niemiec jest to tylko 28% osób, a większość Niemców pozyskuje informacje z programów telewizyjnych, co może wpływać na możliwość powstania wyobrażenia niezgodnego z prawdą oraz zaburzonego obrazu Polski w opinii Niemców.

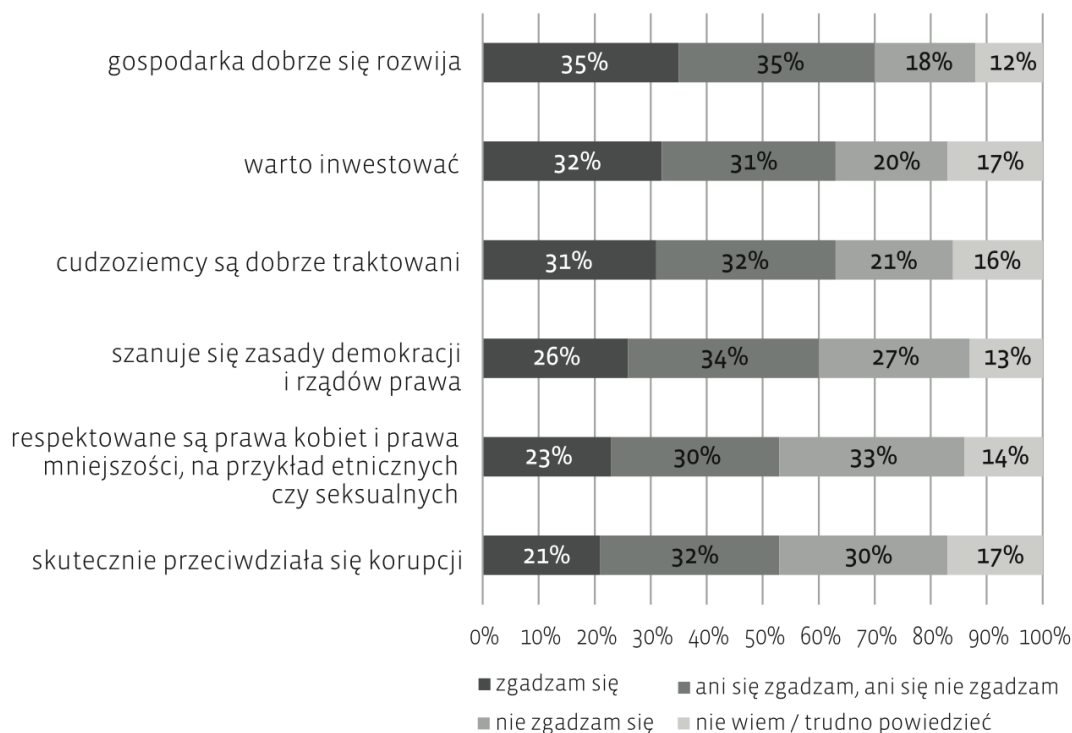
Wykres 3. Odpowiedź Polaków w 2022 roku na pytanie: „Czy Niemcy to kraj, w którym...”

Źródło: : <https://www.barometr-polska-niemcy.pl/pl/publikacje/polacy-i-niemcy-jak-dalecy-jak-bliscy-barometr-polska-niemcy-2022>

Opinie Polaków na temat Niemiec są zdecydowanie bardziej pozytywne od opinii Niemców na temat Polski (Barometr Polska-Niemcy, 2022). Prawie trzy czwarte Polaków uważa niemiecką gospodarkę za dobrze rozwijającą się, a ponad połowa twierdzi, że w Niemczech szanuje się zasady demokracji oraz rządów prawa. Jednym z kluczowych zagadnień polsko-niemieckich relacji związanych z gospodarką oraz integracją europejską jest kwestia migracji zarobkowych Polaków do Niemiec (Arendarska, 2022). Implikuje to stale wysokie oceny Polaków w kontekście rozwoju Niemieckiej gospodarki, czego przyczyny można doszukiwać się także w wysokim odsetku Polaków czerpiących informacje o Niemczech z rozmów z członkami rodziny, co zostało przedstawione na wykresie drugim. Pozytywne opinie bliskich mających styczność z pracą zarobkową w Niemczech mogą się przyczyniać do rozpowszechniania pozytywnych informacji o tym państwie.

Wykres 4. Odpowiedź Niemców w 2022 roku na pytanie: „Czy Polska to kraj, w którym...”

Źródło: : <https://www.barometr-polska-niemcy.pl/pl/publikacje/polacy-i-niemcy-jak-dalecy-jak-bliscy-barometr-polska-niemcy-2022>

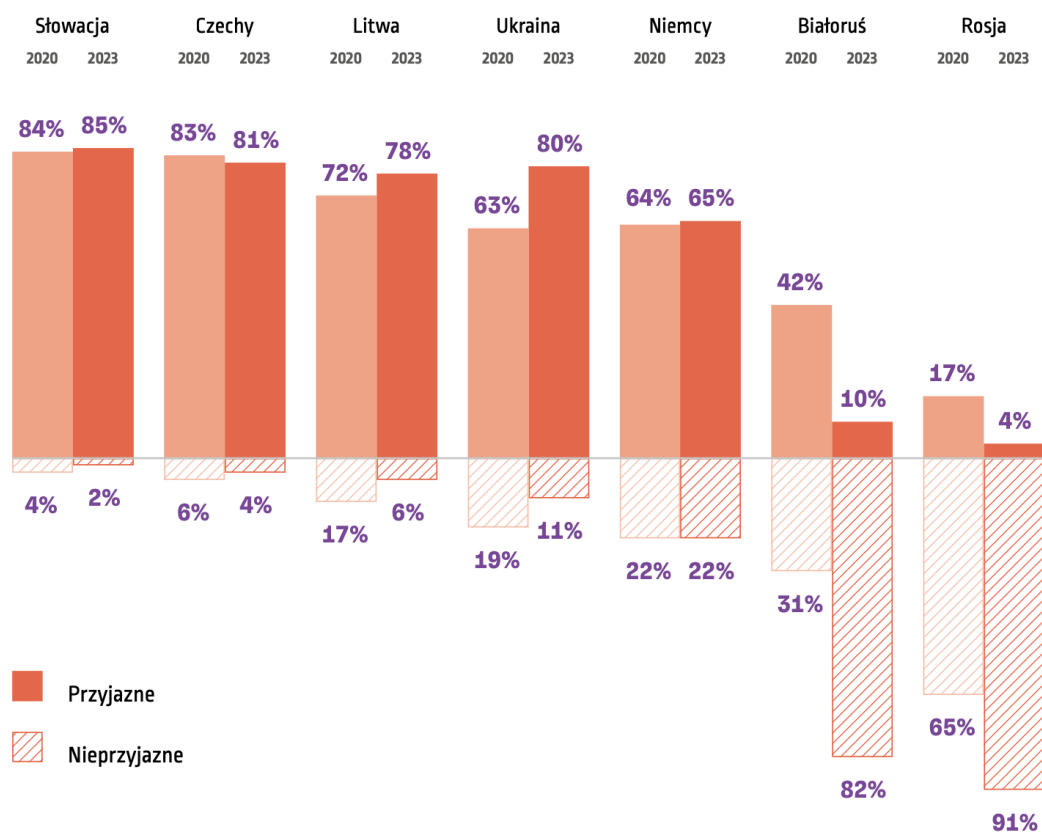
Opinie Niemców o polskiej gospodarce są znacząco bardziej negatywne niż Polaków o niemieckiej gospodarce, przy czym konieczne jest zwrócenie uwagi na wysoki procent osób wybierających odpowiedzi, które nie są ani skrajnie pozytywne, ani negatywne. Duża ilość odpowiedzi niemieckich ankietowanych wskazujących na niewiedzę, brak zdecydowania oraz opinie pośrednią może mieć swoje źródło w niskim poziomie wiedzy Niemców o Polskiej gospodarce, co może po części wynikać także z głównego źródła wiedzy Niemców o Polsce jakim są programy telewizyjne. Polska przez długi czas była postrzegana jako kraj zacofany, słaby, targany wewnętrznymi konfliktami, nieuporządkowany²⁹. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej oraz zaangażowanie w pomoc Ukrainie, jak i inne działania sprzyjające pozytywnemu wizerunkowi Polski na arenie międzynarodowej stale działają na rzecz zmiany dawnych stereotypów o Polsce i Polakach, jednak nie jest to proces cechujący się znaczną szybkością.

²⁹ M. Nowosielski, P. Cichocki, *Dynamika niemieckiej opinii publicznej. Wizerunek Polski i Polaków w Niemczech*, Poznań 2012.

Wzajemne opinie polsko-białoruskie oraz możliwość ich zmiany w czasie

Relacje polsko-białoruskie ze względu na powiązania polityczne Białorusi z Rosją są szczególnie powiązane z agresją Rosji w Ukrainie, ze względu na pozycję Polski w tym konflikcie odznaczającą się stanowczym wsparciem Ukrainy. Koniecznym jest zwrócenie uwagi na fakt dosyć negatywnego. System polityczny na Białorusi jest autorytarny (Czachor, 2016), co także może przekładać się na negatywną opinię Polaków o tym państwie. Polacy sukcesywnie dążą do rozwoju gospodarczego, stale wiążąc się bardziej w swojej polityce międzynarodowej z państwami zachodnimi, co także nie ma pozytywnego wpływu na stosunki polsko-białoruskie.

Wykres 5. Odpowiedź na pytanie „Jak Polacy postrzegają stosunek innych państw do Polski?” w 2020 oraz 2023 roku.

Źródło: <https://mioroszewski.pl/programy/badania-opinii-publicznej/polacy-o-bialorusi-i-bialorusinach>

Widoczne jest znaczne zwiększenie ilości Polaków uznających, że stosunek Białorusi oraz Rosji do Polski jest wrogi, w 2023 aż o 51% Polaków więcej niż w 2020 roku uznało, że Białoruś jest negatywnie nastawiona do Polski. Przyczyny tego zjawiska można doszukiwać się bezpośrednio w agresji Rosji w Ukrainie, ze względu na poparcie przez Białoruś działań rosyjskich³⁰. Koniecznym jest także zwrócenie uwagi na fakt, że już w 2020 roku dosyć spora ilość ankietowanych Polaków uznawała, że nastawienie Białorusi do Polski jest negatywne (31%). Negatywnych stosunków polsko-białoruskich można dopatrywać się także w historii obu tych państw. Warto podkreślić fakt istnienia represji ze strony okupantów sowieckich w okresie drugiej wojny światowej oraz będących bezpośrednim wynikiem wojny dużych strat demograficznych w kontekście Polski. W żadnej republice ZSRR Polacy nie byli tak dyskryminowani jak w Białoruskiej SRS (Socjalistyczna Republika Sowiecka) (Eberhardt, 2014)³¹. Zatem możliwe jest dopatrzenie się podobnie jak w przypadku Niemiec negatywnego obciążenia historycznego, które jednak nie miało możliwości zminimalizowania się w czasie, z uwagi na stale pogarszające się stosunki Polski i Białorusi w kontekście agresji Rosji na Ukrainę. Zauważalnym jest, że wzrost negatywnego postrzegania stosunków polsko-białoruskich jest skorelowany ze wzrostem negatywnego postrzegania przez Polaków stosunków polsko-rosyjskich z uwagi na ich spójną politykę międzynarodową oraz działania agresywne w stosunku do innych państw. Aktualnie ciężko jest prognozować polepszenie się stosunków Polski i Białorusi w czasie z uwagi na nieprzewidywalność działań Rosji oraz Białorusi w odniesieniu do Ukrainy oraz innych państw pozostających jej sojusznikami.

Wzajemne opinie polsko-ukraińskie oraz możliwość ich zmiany w czasie

Zgodnie z danymi przedstawionymi na wykresie 5. zdaniem Polaków stosunki ukraińsko-polskie uległy poprawie w 2023 roku względem roku 2020. Poziom opinii pozytywnych zwiększył się o 17% w tym czasie. Po I Wojnie Światowej Polacy i Ukraińcy przystąpili do tworzenia swych państw narodowych. a od 1 listopada 1918 roku między Polakami a Ukraińcami rozpoczęła się wojna o sporne terytoria: Galicję Wschodnią, Wołyń i

---

³⁰ Projekt Polacy o Białorusi i Białorusinach, <https://miorszewski.pl/programy/badania-opinii-publicznej/polacy-o-bialorusi-i-bialorusinach> (dostęp 18.07.2023).

³¹ Eberhardt P., *Polacy na Białorusi. Liczebność i rozmieszczenie ludności polskiej według ostatnich spisów powszechnych*, 2014, <https://web.archive.org/web/20140223065500/http://archiwum.wspolnotapolska.org.pl/?id=pwko01> (dostęp 18.07.2023)

Podole³². Koniecznym jest zwrócenie uwagi na fakt, że podczas walk polsko-ukraińskich nie dochodziło do zjawisk świadczących o nienawiści prowadzącej do niepotrzebnego cierpienia ludzi oraz ofiar wśród ludności cywilnej³³. Odmienne nacechowaną sytuacją w historii relacji polsko-ukraińskich była Rzeź Wołyńska. Ludobójstwo (Kwalifikacja prawna czynu śledztwa Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) wobec mniejszości polskiej dokonane przez ukraińskich nacjonalistów przy wsparciu miejscowej ludności ukraińskiej³⁴ stanowi jeden z argumentów świadczących negatywnie o narodzie ukraińskim podnoszony przez niektóre osoby opowiadające się wrogo w stosunku do Ukrainy. Według analizy przeprowadzonej w 2016 roku możliwym jest wskazanie tendencji do zmniejszenia przekonania o możliwości rozwijania przyjaznych relacji polsko-ukraińskich w okresie okrągłych rocznic wydarzeń na Wołyniu z 1943 roku. Według badaczy jest to powiązane z rozpowszechnieniem w tym okresie informacji o wydarzeniach mających wtedy miejsce w mediach, co wskazuje na istnienie grupy ludzi, których opinie nie są ugruntowane i łatwo podlegają działaniu komunikatów, które są im przekazywane³⁵. Warto zaznaczyć, że po wybuchu pełnowymiarowej wojny w Ukrainie 73% Ukraińców poprawiło swoją opinię o Polakach oraz że obecnie 83% ankietowanych Ukraińców ma dobry lub bardzo dobry stosunek do Polaków³⁶.

Podsumowanie

Wzajemna opinia oraz relacje przedstawicieli danych narodów konstruuje się poprzez mechanizmy rozłożone w czasie i podlegające działaniu wielu czynników oraz wydarzeń. Na wzajemne relacje polsko-niemieckie, polsko-białoruskie oraz polsko-ukraińskie mają wpływ wydarzenia historyczne oraz źródło czerpania wiedzy o danym państwie i jego obywatelach przez przedstawicieli innego narodu. Wojna w Ukrainie doprowadziła do zwiększenia tempa polepszania stosunków polsko-ukraińskich oraz przyspieszenia tempa pogorszenia relacji polsko-białoruskich. W kontekście stosunków polsko-niemieckich powinniśmy pamiętać, że

---

³² Karpus Z., *Stosunki polsko-ukraińskie w okresie kształtowania się polskiej granicy wschodniej w latach 1918-1921*, Toruńskie Studia Międzynarodowe, 2009.

³³ Ibidem.

³⁴ G. Hryciuk, *Straty ludności na Wołyniu w latach 1941-1944, Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 5, Warszawa 1999.

³⁵ J. Konieczna-Salamatin, *Kontakty polsko-ukraińskie a zmiany wzajemnego postrzegania Polaków i Ukraińców*, Państwo i Społeczeństwo, 2016.

³⁶ Polska i Polacy oczami Ukraińców, 2023, <https://mierszowski.pl/programy/badania-opinii-publicznej/polska-i-polacy-oczami-ukraincow> (dostęp 18.07.2023).

źródłem nieodpowiedniej oceny danego narodu lub braku ugruntowanej opinii na jego temat może być niedostateczna wiedza lub nieodpowiednie źródło pozyskiwania tej wiedzy, dlatego niezmiernie ważnym jest prowadzenie odpowiedniej edukacji odnośnie innych państw oraz ich aktualnych poczynań w celu prowadzenia wydajnej polityki międzynarodowej. Negatywna ocena społeczna może być potęgowana przez nagłaśnianie informacji na temat negatywnych wydarzeń historycznych, a więc koniecznym jest racjonalne prowadzenie działań w tym zakresie, które umożliwiłoby upamiętnienie tych wydarzeń w sposób odpowiedni, ale także nieprowadzący do spotęgowania negatywnej opinii wśród ludzi oraz pogarszania stosunku obywateli do danego narodu.

Streszczenie:

Artykuł koncentruje się na analizie wzajemnych relacji polsko-niemieckich, polsko-białoruskich oraz polsko-ukraińskich oraz wpływu agresji Rosji w Ukrainie na te relacje. Przedstawiono mechanizmy prowadzące do polepszenia oraz pogorszenia relacji pomiędzy narodami oraz opinii obywateli o danym narodzie. Dokonano analizy wpływu wydarzeń historycznych na aktualne relacje oraz opinie przedstawicieli narodów oraz wpływu aktualnej sytuacji geopolitycznej. W artykule uwzględniono także wpływ sposobu czerpania wiedzy o danych państwach na ugruntowanie opinii o jego przedstawicielach.

Słowa kluczowe:

Stosunki międzynarodowe, opinia społeczna, relacje międzynarodowe, agresja Rosji w Ukrainie

Key words:

International relations, public opinion, international relations, Russian aggression in Ukraine

Bibliografia:

1. Ahmet Barometr Polska-Niemcy, 2022, <https://www.barometr-polska-niemcy.pl/pl/publikacje/polacy-i-niemcy-jak-dalecy-jak-bliscy-barometr-polska-niemcy-2022> (dostęp 18.07.2023).
2. Arendarska J., *Sąsiedztwo w ramach, Polacy i Niemcy o sobie nawzajem w przekazie prasowym*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2022.
3. Nowosielski M., Cichocki P., *Dynamika niemieckiej opinii publicznej. Wizerunek Polski i Polaków w Niemczech*, 2012.
4. Czachor R., *Transformacja systemu politycznego Białorusi w latach 1988–2001*, Polkowice: Wyd. Uczelni Jana Wyżykowskiego, 2016.
5. Eberhardt P., *Polacy na Białorusi. Liczebność i rozmieszczenie ludności polskiej według ostatnich spisów powszechnych*, 2014,

-
- <https://web.archive.org/web/20140223065500/http://archiwum.wspolnotapolska.org.pl/?id=pwko01> (dostęp 18.07.2023).
6. Projekt Polacy o Białorusi i Białorusinach, <https://mierszowski.pl/programy/badania-opinii-publicznej/polacy-o-bialorusi-i-bialorusinach> (dostęp 18.07.2023).
  7. Karpus Z., *Stosunki polsko-ukraińskie w okresie kształtowania się polskiej granicy wschodniej w latach 1918-1921*, Toruńskie Studia Międzynarodowe, 2009
  8. Hryciuk G., *Straty ludności na Wołyniu w latach 1941-1944, Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 5, Warszawa 1999
  9. Konieczna-Sałamatin J., *Kontakty polsko-ukraińskie a zmiany wzajemnego postrzegania Polaków i Ukraińców*, Państwo i Społeczeństwo, 2016
  10. Polska i Polacy oczami Ukraińców, 2023, <https://mierszowski.pl/programy/badania-opinii-publicznej/polska-i-polacy-oczami-ukraincow> (dostęp 18.07.2023)
  11. Kącka K., *Stosunki międzynarodowe wokół zagadnień teoretycznych*, Toruń 2014